

Herfst-Winter 2013

nr. 227

foto: Henk Eitink

I V N

ENSCHEDÉ

Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid

GIDSENGIDS

A G E N D A

Wanneer	Start	Activiteit	Waar / info
16 dec.	14 u	Bestuursvergadering	Hanneke
27 dec.	13.30 u	Wandeling Duivelshof	Ppl. Lutterstraat, $\pm$ 4km vanaf centrum Losser
11 januari	14 u	Nieuwjaarsbijeenkomst + wandeling	restaurant Le Pompidou, Wesselerweg13, Enschede 053-4762518
30 januari	vanaf 13.30u	Opruimen 'archief' in Nivoncentrum; plannen voor 2014, zie deze GG	NIVONcentrum, tel. 053-4336990
14 februari	vanaf 13.30u	Vervolg op donderdag 30 januari	NIVONcentrum, tel. 053-4336990
3 april	19.30 u	Algem.LedenVergadering	NIVONcentrum
21-22 juni		Waterweekend, landelijk	

Kijk eens op onze website en zie daar de Gidsengids in kleur!

Dringend verzoek om **uw e-mailadres** door te geven aan het secretariaat.

KOPIJ - vóór 12 februari 2014 - KOPIJ

sturen naar: Celia@jfhorst.nl

Van de voorzitter

Voor u ligt de laatste gidsengids van 2013 en, zoals u op de vorige pagina al zien kon: tevens de laatste gidsengids die onder redactie van onze secretaris, Mieke tot stand is gekomen.

Het bestuur is heel blij dat we Celia Horst bereid gevonden hebben het redacteurschap op zich te nemen! Eindelijk hoeft Mieke naast de werkzaamheden die een bestuurstaak al met zich mee brengt niet ook het afdelingsblad in elkaar te zetten. Uiteraard zullen we Celia helpen waar dat nodig is.

In deze gidsengids zijn vooral verslagen te vinden van activiteiten van de afgelopen herfst en van bijeenkomsten waar leden naar toe geweest zijn. Vooral die laatste soort verslagen mag iedereen ook als een aanmoediging beschouwen om eens aan zoiets deel te nemen. IVN is een landelijke vereniging en één van de voordelen daarvan is dat er landelijk en regionaal geregeld leuke en informatieve dagen georganiseerd worden, waar leden gratis of voor weinig geld aan deel kunnen nemen!

Ook in deze gidsengids de aankondiging van **onze nieuwjaarsbijeenkomst**. Geheel in de lijn van de traditie die we de laatste jaren gevormd hebben wensen we elkaar alle goeds voor het nieuwe jaar tijdens een wandeling in de stadsrand van Enschede. Daarbij zullen we ongetwijfeld weer genieten van het vele natuurschoon dat daar te vinden is. Na afloop krijgen we koffie of thee met iets erbij.

Deze keer starten we bij De Pompidou (naast kinderboerderij de Wesseler) en lopen door het Wesselerbrinkpark in de richting van Het Groot Brunink. We zouden het heel gezellig vinden als leden voor wie een wandeling moeilijk is wel voor de koffie komen!

Allen heel fijne feestdagen gewenst en een gelukkig 2014

Misschien tot ziens bij de **winterwandeling op 27 december!**? Een mooie gelegenheid om na alle feestelijkheden een frisse neus te halen!

Hanneke

NIEUWJAARSBIJEENKOMST op zaterdag 11 januari

Start van de wandeling om 14 uur bij restaurant Le Pompidou, naast kinderboerderij De Wesseler.

Na de wandeling, vanaf ± 15.45 uur, hebben we natuurlijk een gezellig samenzijn gepland in restaurant Le Pompidou.

Samenvatting van:

IVN Slootjesdagen op 21 en 22 juni 2014

Kwakende kikkers, glibberende vissen, slijmerige waterplanten en genietende kinderen. Zo kondigt IVN landelijk een weekend lang natuurbeleving, aandacht voor duurzaamheid en educatie aan.

Maar wat er in, op en rond het water leeft, zegt natuurlijk ook iets over biodiversiteit en waterkwaliteit.

Waarom meedoen?

Voor IVN'ers is water vanouds een belangrijk thema. Veel afdelingen hebben wateractiviteiten, kinderen vinden spelen aan de waterkant leuk en maatschappelijk is er ook veel aandacht voor water. **Daarom is het thema WATER gekozen voor 2014.**

Wij, afdeling Enschede, nemen dit op in onze jaarplanning. Er zijn zeker 4 – 5 personen (naast bestuursleden) nodig om er een geslaagde activiteit van te kunnen maken.

Verder zullen informatie met tips, suggesties en voorbeelden te vinden zijn op Ons IVN.

De landelijke waterwerkgroep biedt aan:

- waterdiertjes- en waterkwaliteitsherkenningskaart;
- vernieuwde IVN watergidsencursus;

Misschien is samenwerking met het Waterschap mogelijk.

Tijdens de IVN ledendag op 12 okt. jl. gaf fotograaf Willem Kolvoort een prachtige presentatie over de magische wereld onder de waterspiegel. Hij heeft diverse fotoboeken gepubliceerd.

De Werk-doe-dag IVN regio Noord in de Nooterhof in Zwolle

Zaterdag 28 september. het is een zonnige, maar frisse ochtend en koud genoeg om met de handschoenen aan naar het huis van Celia te fietsen. Hiervandaan gaan Celia, Hanneke en ik in de auto naar het IVN Beleef de Natuurdag in Zwolle.

Het is een tijd geleden dat ik me hiervoor aangemeld heb en ik weet niet meer precies waarvoor ik me opgegeven heb, ben dus benieuwd.

We komen ruim op tijd aan en lopen nog even door het mooie Doepark Nooterhof.

We worden ontvangen met koffie en gebak. NMO, mede organisator van de dag, bestaat vandaag precies 40 jaar.

Na de officiële ontvangst gaan we naar onze respectieve ´workshops´. Ik begin met nr. 7 IVN jeugdbegeleider.

Marit Stokkentreef houdt de presentatie. In oktober 2013 begint de IVN cursus Jeugdnatuurbegeleider regio Noord. Het is een samenwerking van IVN Emmen, IVN Hogeveen, IVN Hardenberg en IVN Nederland

Het cursusteam en de docenten bestaan uit IVN vrijwilligers en IVN beroepskrachten.

Het is een cursus voor vrijwilligers die aan de slag willen met het begeleiden van en samenwerken met kinderen van 6-12 jaar, met buitenactiviteiten. Als (sub)groep en individueel krijg je praktijkopdrachten.

Het is de bedoeling dat je uiteindelijk zelfstandig jeugdactiviteiten opzet.

De cursus bestaat uit 10 bijeenkomsten in Emmen, waarvan 7 binnen (theorie) en 3 buiten, aan het eind krijg je een certificaat.

Er is veel begeleiding, ook later als je zelfstandig aan het werk wil.

Na de theorie kregen we een praktijkopdracht van Dick Haverkamp.

Uit het bos heeft hij stukken bast van dennenbomen meegenomen. Vroeger maakte men bootjes van houten klompjes, maar de bast van dennenbomen is een prima alternatief. Met een doos vol schroevendraaiers, dunne rechte takken, scharen, nietapparaten en lappen stof van de kringloopwinkel zet hij ons aan het werk. De bedoeling was om met een schroevendraaier een ondiep gat te boren waarin een stokje past, de mast. Een stukje stof is het zeil. Het boren van de gaten leverde het meeste werk op, maar gelukkig hielpen we elkaar. Het resultaat was een aantal bootjes die op het water konden zeilen. Normaal heb ik altijd wel een camera bij me, maar nu niet zodat ik jullie een foto met zeilbootjes verschuldigd ben.

In ieder geval was dit een voorbeeld hoe je met eenvoudige middelen met een groep buiten bezig kunt zijn.

Vraag: zijn er nog belangstellenden die aan de cursus mee willen doen of er voor voelen om in hun eigen omgeving zo een cursus willen starten?

De lunch: om heer Bommel te parafraseren, "eenvoudige" doch zeer voedzame/lekkere broodjes. En daarna een wandeling in het zonovergoten park.

´s Middags workshop nr. 2 Zo puur als de natuur.

De workshop werd gegeven door Bertina Heijns.

De familie Heijns heeft een 11 ha. grote ´tuin´ ingericht in het kader van natuurbeleving voor mensen/kinderen met een vorm van autisme. Er is 1 op 1 begeleiding in en met de natuur. Ze vertelde over wat zo'n tuin met de kinderen doet. Je geeft ze handreikingen. Hoe breng je ze zover dat ze hun grenzen verleggen. Verwacht geen wonderen. Kinderen met autisme zijn terughoudend. In een wereld zo vol sensorische prikkels, geef je ze hier rust en vertrouwen om dingen te doen.

Bertina, zelf moeder van een kind met pdd nos, gaf een helder en integer psychologie ´college´ over autisme. Heel kort samengevat, zoals ik het begrijp: informatie, indrukken uit de buitenwereld komen ongefilterd en gefragmenteerd binnen. Samenhang is er niet (meteen).

Wat zij snappen en ´jij´ wilt overbrengen kan volledig langs elkaar heen gaan.

De opdracht voor ons was: met z´n tweeën noteren hoeveel indrukken je als iemand met autisme in het park opdoet:

1. Eerst met de ogen dicht, armen om elkaars schouders de omgeving ´voelen´.
2. Dan gewoon lopend ook met z´n tweeën, de volgende lijst invullen:
 zien - groen, gras, vele soorten bomen en planten, blauwe lucht, zon, water, stenen, muren, gebouwen, heggen, veel kinderen (roepen, rennen, eten, spelen in het gras, in het water, enz.), bloemen in allerlei kleuren, volwassenen aan tafel, serviesgoed, eten, drinken, praten, bezig met opdrachten, lopen
 horen - verkeer in de verte, auto's, de wind die waait, kinderen en mensen die praten, het gerinkel van serviesgoed
 ruiken - de mensen naast je, zo nu en dan etensgeuren, bloemen en groenten in de (kruiden)tuin;
 voelen - de zon op je gezicht, de wind die waait, de verschillende texturen in de groente en bloementuin
 proeven- (rauwe) groenten en kruiden

In de evaluatie bleek dat de meeste mensen hun indrukken verschillend benoemden. Wat de een bij de smaak van een groente bijvoorbeeld lekker noemde, vond een ander het juist nergens naar smaken etc. Voor ons is dit park redelijk overzichtelijk, maar hoe moet een kind duidelijk maken uit al deze indrukken wat het voelt of ervaart?

Wat ik ervan geleerd heb, is in een groep kinderen ´herkennen´ die even wat aandacht en aanmoediging nodig hebben. Als illustratie had Bertina wat foto's getoond.

(Wat ik verteld heb is niet volledig. Bertina zou ons de volledige tekst via de mail opsturen. Mocht iemand geïnteresseerd zijn, dan kan ik t.z.t. haar tekst doormailen.)

De thuisreis, nu weer samen met Hanneke en Celia in de auto, naar een nog zonnig Enschede.

Ietje Bijvank.

Omdat we ons alle drie afzonderlijk voor de workshops opgegeven hadden was het een verrassing dat Celia en ik 's morgens samen naar de workshop "Oer is stoer" gingen.

Twee dames, Gerda Revenberg en Monique ... ontvingen ons bij een in een vuurschaal brandend vuurtje. Beiden hebben ervaring met "oertijd activiteiten" met kinderen.

Gerda vertelde ons bij het vuur veel over het gebruik van kruiden als EHBO-middel en thee en dergelijke. Ze heeft er ook leuke oude verhalen en spelletjes over. Ondertussen trok de wol in een verfbadje van uienschillen boven het vuurtje en warmden er veldkeien op in het vuur, zodat we later kruidenthee konden zetten in een houten kom. Dat is een manier om vloeistof warm te maken zonder dat je vaatwerk hebt dat hittebestendig is! Ook leerden we hoe je blaaspijpen of drink-rietjes kunt maken van vliertakken en karnden we boter.

Daarna gaf Monique ons een demonstratie van verschillende vlecht-technieken. Ze gebruikte pitrus, stroken van de stengels van Groothoefblad of gewoon garen als materiaal.

Ook liet ze ons zien hoe je simpele olielampjes kunt maken van klei, met een pitje uit het binnenste van de pitrus en slaolie als brandstof. Dit was een kleine greep uit de verschillende natuur-knutsels en

andere "oer-activiteiten" die we gepresenteerd kregen.

Per mail stuurden kregen we nog meer tekst en uitleg over wat ze ons lieten zien en wat ze nog meer doen.

Dit soort bezigheden lijkt me heel leuk om kinderen (en volwassenen) op een rustige manier heel intensief met de natuur in contact te brengen. Ik zoek nog een plek om dat in de praktijk te gaan brengen!

Alle deelnemers aan de workshop en de beide begeleidende dames waren zo enthousiast dat we de tijd een beetje uit het oog verloren. Toen we weer binnen kwamen voor de lunch was er nog een bodempje soep in de pan en al het brood was op. Oh schrik!

Gelukkig werd er snel nog een mand gesmeerde broodjes en later ook een pan soep gebracht. We warmden weer lekker op, want ondanks het vuurtje waren we 's morgens allemaal heel koud geworden buiten.

's Middags ging ik naar een workshop LARP. LARP staat voor Live Action Role-Playing game. Wikipedia zegt hierover: Een LARP speelt zich

doorgaans af op een groot terrein, vaak een bos, maar soms ook een veld van enkele duizenden vierkante meters, dat dient als een soort openluchttheater. Een LARP speelt zich over het algemeen af in een fantasiewereld. De twee jongens die de workshop gaven legden ons uit dat dit soort spel zonder publiek vaak dagenlang duurt. Zij organiseren het. Er kunnen soms zelfs meer dan honderd mensen op één locatie aan mee doen. Omdat ze het meestal in de natuur doen onderzochten ze met deze workshop in IVN-gezelschap ook de mogelijkheid om de natuur niet alleen als decor te gebruiken maar ook meer een rol in het geheel te geven. Ons spel voor één middag ging over een groep druïden die kruiden moesten zoeken om hun doodzieke aanvoerder te genezen. Het was wat onwennig voor de meesten van ons. Of ik hier veel wijzer van geworden ben weet ik niet zo zeker. Ik ging erheen met het idee dat het leuk kan zou kunnen zijn om kinderen een soort rollenspel in de natuur te laten doen, maar daar stelde ik me wel iets anders bij voor dan wat wij deden. Toch was dit wel een leuke ervaring.

Hanneke

Voor mij stond er s' middags een workshop Woesteland op het programma. Als nieuw IVN-er had ik nog geen flauw idee over wat dit kon inhouden. Deze workshop was voor mij dan ook vooral erg informatief. Ik weet nu dat Woesteland de jongerenafdeling is van de IVN. Of zoals zij zelf omschrijven: "Woesteland is een groene, jonge organisatie die actieve natuurvakanties organiseert voor (&door) jongeren van 12 t/m 30 jaar. Natuur- en milieueducatie speelt hierin een belangrijke rol." Binnen deze groep is een tweedeling in leeftijd, nl. de groep van 12- 15 jaar en een groep 16+/18+ . Het sociale aspect is heel belangrijk. Gedurende het hele jaar organiseren de jongeren zelf allerlei leuke kampen/vakanties waarin werken in de natuur en heel veel lol hebben, hand in hand gaan. Zo werd er verteld dat de jongeren zelf op zoek gaan naar een locatie bij bijvoorbeeld een boer op het land. Zij proberen het dan zo te regelen dat zij op dat stuk land hun tenten mogen opzetten om daar gedurende een aantal dagen te kamperen. In ruil daarvoor helpen ze de ochtenden met een stuk onderhoud van de natuur waarin zij te gast zijn. Denk bijvoorbeeld aan het knotten van wilgen, hooien, plaggen en boompjes steken.

De middagen worden dan gevuld met leuke workshops en andere voor jongeren leuke activiteiten. Eten en drinken proberen ze zoveel mogelijk uit de buurt zelf te halen.

Verder werd er verteld over het festival Woestepop dat in september heeft plaats gevonden. Dit was een duurzaam festival, waarbij ze zelf de elektriciteit voor het podium opwekten m.b.v. fietsen, zonnecellen en windmolens. Eten werd van de aangrenzende boerderij gehaald. Het doel van dit festival was ontdekken hoe je bewuster kunt leven. Ook dit festival was geheel georganiseerd door jongeren.

Al met al klinkt het als een leuke en frisse afdeling van de IVN!

Het concept doet me een beetje denken aan scouting. Samen lol hebben en leren in een groene omgeving. Jammer dat ik hier niet van wist toen ik binnen de doelgroep viel.

Al met al kunnen we terug kijken op een heel erg leuke dag in de Nooterhof. Het was leerzaam en inspirerend! Met het hoofd vol leuke ideeën reisden we weer terug naar Enschede. Moe maar zeker ook voldaan!

Celia

Uitstapje zaterdag 31 augustus

Rond 9.15 uur verzamelden we ons bij de parkeerplaats bij Helmerzijde. Het begon al te regenen. We gingen met de auto's naar het Waterpark het Lankheet, oftewel Lange heide in Haaksbergen. Eerst hadden we een gezellig onthaal met koffie en gebak in de boerderij. Daarna gingen we gewapend met paraplu's en gehuld in regenkleding op pad met Ben die onze gids was. We liepen door de mooie bossen naar de vloeiveiden. Onze gids

vertelde dat de middeleeuwse boeren al de uitvinders van dit systeem waren. Ze waren erachter gekomen dat ze met een simpel schopje deze weiden op maat konden graven. Voordeel hiervan was dat ze betere oogsten kregen en een natuurlijke bemesting van kwel. Deze vloeiveiden zijn weer in gebruik genomen in dit Waterpark.

We liepen verder door het bos, onderweg zagen we ook kunstwerken zoals de houten wachters en boog. Ondertussen was het gelukkig opgehouden met regenen. Ik zag ook veel paddenstoelen onderweg. De herfst is al begonnen, dacht ik.

Vanuit het dennenbos kwamen we bij het slat. Dit is een leuke verbastering, het is geen sloot en evenmin een beek, maar iets er tussenin. We liepen hier langs en kwamen bij een voorde, dit is een doorwaadbare plaats. Ben vertelde dat veel plaatsnamen verwijzen naar een voorde, bv. Amersfoort, Vorden en Frankfurt.

Jan Willem vertelde ons op dat de dichter Staring een gedicht over een voorde heeft geschreven. Dit gaat over een eigenwijze boer die altijd met zijn hoge laarzen aan door de voorde bleef gaan, ondanks dat er een nieuwe brug gebouwd was voor de dorpelingen.

We vervolgden onze route en kwamen bij de rietvelden. Dit is een ander interessant project in het Waterpark waarnaar de Universiteit van Wageningen onderzoek doet. Ben vertelde o.a. dat riet de schadelijke stikstof en fosfaat uit het water haalt. Het moet altijd gemaaid worden opdat anders alle afvalstoffen weer in de grond komen. Elke dag worden er monsters van het water genomen in een apparaat. Doel is om wetenschappelijk te onderzoeken of het effect heeft om op deze wijze het water te zuiveren.

De rondleiding door het Waterpark duurde zeker wel twee uren. We zijn ook nog bij de beek geweest waar het dennenhout verduurzaamd wordt. Hout wordt opnieuw gebruikt bv. voor paaltjes bij een wandelroute. We zagen ook nog een gele kwikstaart op stammetjes in het water zitten. De sluizen hebben we ook bekeken. Ze zijn naar zeventien eeuws voorbeeld hersteld. Er zijn zelfs plannen om bij de Buurserbeek een vaarweg weer bevaarbaar te maken, waarvoor ook al een historische boot gebouwd is. De tekeningen hiervan hebben we bij binnenkomst in de boerderij gezien.

Wat ook nog indruk op me gemaakt heeft is het fantastische kunstwerk 'de kidney pools'. De stapstenen in de vijver waren in een vorm van een nier met

een afdruk van een kristal. Nieren reinigen het bloed en riet reinigt het water. Leuke symboliek, toch?

Toen we naar Eibergen gingen scheen het zonnetje. Een heerlijke lunch werd ons aangeboden bij de kruidenhof te Mallum. Dankzij voorbereidingen van Ietje, Leonie, Frieda en Hanneke en Mieke stonden er broodjes, jams, taarten, drankjes, salades en fruit voor ons klaar op tafel. Het was een gezellige boel.

Daarna kregen we een rondleiding van de gidsen Iet en Leo door de kruidentuin. Iet vertelde ons iets van de voorgeschiedenis van deze plek. Het is een slaapplek van schippers, een zwembad en een tennisbaan geweest voordat het omgetoverd werd in deze prachtige kruidentuin. Vanaf 2000 is deze tuin aangelegd die momenteel door vrijwilligers beheerd en onderhouden wordt. Zelf heb ik Iet door de tuin gevolgd. Ze vertelde ons allerlei wetenswaardigheden bv. een verhaal over de plant vrouwenmantel. De alchemisten waren gefascineerd door de zilverachtige bolletjes die op het bladeren bleven liggen. Ze konden er geen zilver van maken maar ontdekten wel de medicinale stoffen van de plant. Iet liet ons zien dat de vorm van het blad lijkt op een mantel van Maria. Ik zag van alles in de tuin bv. een bijzonder blad van de kweeper, twee helften die aan dunne draadjes blijven hangen. Voor het eerst in mijn leven zag ik boekweit en venkel. Ik kook er vaak mee, maar had de planten nog niet eerder gezien. Een klimplant met bloempjes die lijken op een pijp.

De kleurrijke dahlia's vond ik ook prachtig. Ik denk dat iedereen met eigen ogen van alles gezien heeft in deze tuin. Zeker de moeite waard. Daarna was er afsluiting van deze middag met koffie en appelgebak. De gidsen Iet en Leo kregen nog een cadeautje. Al met al een zeer geslaagde dag.

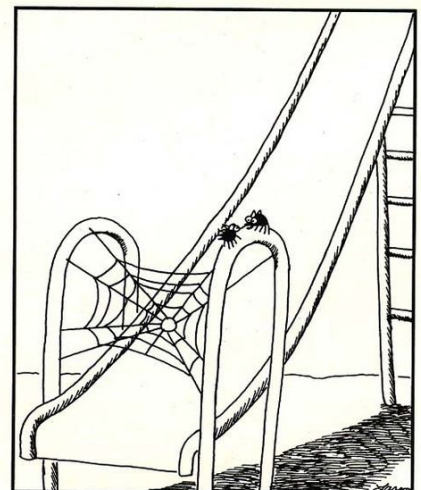
Ingrid Hoeksma

Spinnen....

Door de een geliefd, door de ander zeer gevreesd!

Toen ik de gidsengids opensloeg en mijn oog viel op de korte

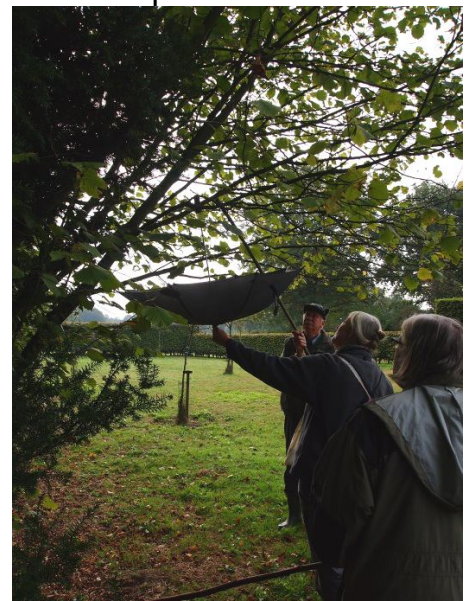
SPINNENCURSUS, dacht ik meteen: "Dat is interessant, daar wil ik meer van weten!" Dus heb ik me maar gelijk aangemeld. 26 september was het dan zo ver. Ik was al op tijd van huis weggefietsd en dacht wel zo ongeveer te weten waar ik wezen moest, maar dat bleek nog niet zo heel eenvoudig te zijn. In het schemerdonker bleek het NIVON-centrum haast onvindbaar! Gelukkig stond er al een welkomstcomité op de uitkijk en was ik nog op tijd. Het zaaltje was al aardig gevuld met voor mij voor een deel bekende maar ook onbekende gezichten. De "spinnenman" Wout Schuit nam ons deze avond mee in de wereld van de spinnen. Hij wist ons

"If we pull this off, we'll eat like kings."

a.d.h.v. een gevarieerde diapresentatie met prachtige foto's en leuke cartoons, van alles te vertellen over spinnen. Er kwamen heel wat wetenswaardigheden en leuke anekdotes langs. Zo hebben we bijvoorbeeld gehoord dat er op 4000 m² zo'n 2 miljoen spinnen leven en dat spinnen meer vlees consumeren dan andere vleeseters samen... We hebben wat geleerd over de anatomie van de spin en welke zintuigen hij het meest gebruikt en hoe. Verder maken spinnen diverse soorten webben. Waarbij zo'n web ook niet altijd eenzelfde functie hoeft te hebben. Overigens maken niet alle spinnen webben. Elke soort heeft zo zijn eigen tactiek om zijn maaltijd te vangen. Ook hebben we gehoord over een aantal gevaarlijke spinnen, waarvan sommigen voor nare wonden zorgen en anderen zelfs dodelijk kunnen zijn. Gelukkig leven deze lieflijke leden van het spinnenrijk niet in onze directe omgeving en we hoeven dus ook niet bang te zijn voor de spinnen die we in eigen huis en tuin tegen kunnen komen. Al moet ik zeggen dat, toen we na de pauze gingen oefenen met het vangen en over je hand laten lopen van spinnen, mijn hart toch wel wat sneller ging kloppen en ik het ook wat warm kreeg! Wout had diverse spinnen in potjes bij zich en er zat één exemplaar bij dat toch wel een beetje erg groot was... Voordat de potjes open gingen gaf hij ons instructie hoe we zijn kleine vrienden moesten behandelen, zodat ze allemaal ook weer onbeschadigd mee naar huis konden. Dit was een goede oefening ter voorbereiding op de excursie in de Duivelshof, welke gepland stond voor 5 oktober. Gewapend met paraplu, plantenspuit, loep en potje gingen we die zaterdagmorgen de Duivelshof verkennen op zoek naar webben en hun makers. Het was prachtig helder weer en al snel vonden we diverse webben. Door voorzichtig wat water tegen de webdraden te spuiten werden de webben beter zichtbaar, zodat we ze beter konden bekijken. De spinnen vluchten verontwaardigd naar de rand van hun web in afwachting op wat komen zou. Helaas was het enkel water en geen smakelijk hapje... De paraplu gebruikten we door hem ondersteboven onder een boom te houden en dan te schudden aan de takken. De spinnen die dan vielen konden we zo mooi opvangen in de paraplu, waarna we ze goed konden bekijken. Ook op de grond hebben we gezocht naar spinnen. De mooie exemplaren vingen we en stopten we in een potje om beter te kunnen bekijken. Daarna lieten we ze uiteraard weer vrij. De Duivelshof was voor mij onbekend terrein, maar ik heb mogen ontdekken dat het een prachtig gebied is waar een hoop verschillende spinnen wonen.

De meest bijzondere vondst was toch wel de groene krabspin die we uit een conifeer hadden geschud. Een prachtig knalgroen spinnetje dat weinig geduld had om voor de camera te poseren. Die foto is dan helaas ook niet scherp geworden. Maar het moment waarop hij gevangen werd, heb ik wel vast kunnen leggen. Al met al was het een

boeiende avond en een heel erg leuke excursie. Wout Schuit was daarbij een fijne en inspirerende gids!

Celia Horst-Geijtenbeek

Aamsveen activiteit voor de Internationale school Twente

Op zeven november hebben zeven IVN-gidsen in samenwerking met leraren en medewerkers van de Internationale School Twente voor de laagste klassen van die school dezelfde activiteit in het Aamsveen verzorgd als we in het voorjaar voor de brugklassen deden.

Deze keer in het Engels, wat voor velen van ons wel een handicap was, of moet ik zeggen een "uitdaging"? Ondanks die extra moeilijkheid en dankzij de goede voorbereiding, ook wat de taal betreft, werd het toch een groot succes.

Op één leerling na, die het over "boring questions" had (maar die wel gewoon

prima mee deed) waren gidsen, leraren én leerlingen weer reuze enthousiast.

We hebben dan ook heel erg geluk gehad met het weer: het was niet de hele dag droog, maar het was ook niet echt koud. Dat kan heel anders in november. Volgend jaar weer, maar dan een beetje vroeger in het seizoen wat mij betreft.

Hanneke

Herfstwandeling Lonnekerberg 5 oktober

Onder begeleiding van mijn mede-cursiste Lidy Vrijheid en ik, IVN natuurgidsen in opleiding, vond zaterdagmiddag jl. onze eerste echte publiekswandeling plaats onder de noemer : "Herfstwandeling op de Lonnekerberg". Om 14.00 uur verzamelde een groep van maar liefst 40 (!) natuurliefhebbers zich bij Smulders Kleigaten aan de Bergweg.

Tijdens de 2 uur durende wandeling hebben we verteld over het ontstaan van de stuwwal en de Lonnekerberg, bos- en waterbeheer van Landschap Overijssel, bomenverzameling van de familie Blijdensteijn, productiebos en rabatten, paddenstoelen en eetbare natuur.

Foto's Henk Eitink

De zon begeleidde ons door het vochtige gebied, waar een grote variëteit aan paddenstoelen te zien was. De opvallende rups van een nachtvlinder, de Merianborstel, werd meerdere keren gesignaleerd. Als klap op de vuurpijl liet een zwarte specht van zich horen en even later liet hij zich in de top van een dode naaldboom door iedereen uitgebreid bewonderen.

Nou maar hopen dat de medewandelaars het ook een boeiende wandeling vonden. Nadat onze beginnerskriebels in de buik verdwenen waren, hebben wij er samen in ieder geval veel plezier aan gehad.

Tineke Eitink

Heemtuinmiddag 6 oktober

Het was al bijna middag, voordat ik het grasveldje naast de Roombeek in het Ledeboerpark op liep. De kramen stonden er. IVN-ers bij de kramen voor de kinderactiviteit en voor documentatie over de natuur, vrijwilligers van de Viermarken, een appeldeskundige (pomoloog zeggen de deskundigen), Henk Kaspers met zijn Fuchsia's en een accordeonist maakten met hun bezigheden al een gezellige sfeer.

Het duurde even voor ook de verwachte bezoekers zich op dit grasveldje lieten zien. Bij de IVN kraam konden kinderen met verf van natuurlijke producten op een A4-tje of op een juten tas afdrukken maken met bladeren.

Daar was ik nog nooit opgekomen, dat dit mogelijk was. Gelukkig is er binnen onze afdeling veel deskundigheid op allerlei gebied, ook hiermee.

Eerlijk gezegd weet ik ook nu nog niet van welke planten die verf gemaakt is, maar dat was voor de kinderen niet zo belangrijk. Gedurende de middag was het bij de IVN-kraam een drukte van belang. Kinderen waren druk bezig, ouders keken toe en een heel groepje IVN-ers zorgden dat elk kind snel aan de slag kon. Aan de waslijn achter de kraam kwam een hele rij nog te drogen A4-tjes met gekleurde afdrukken te hangen. Dat maakte gelijk duidelijk voor toevallige voorbijgangers, wat hier te doen was. Het was niet nodig hier mensen naar toe te trekken.

Aart had aangeboden om mensen een rondleiding door de heemtuin te geven, maar de ouders bleven bij hun kinderen en andere bezoekers waren na een tijdje praten met bekenden al weer weg. Met een paar IVN leden is Aart toch op pad gegaan. Door mee te gaan heb ik aardig wat nieuwe dingen geleerd, wat er zo groeit in onze Heemtuin.

De lucht werd donkerder in de verte. Toch bleef het droog, zodat iedereen na het opruimen terug kon kijken op een geslaagde Heemtuinmiddag.

Ruud Sluijter

Landelijk IVN-dag in Burgers Zoo in Arnhem

Op 12 oktober was de landelijke IVN dag. Diverse leden van onze afdeling hadden ook geprobeerd zich aan te melden, maar ze waren te laat. Het maximale aantal van 700 deelnemers bleek al snel gehaald te zijn. Omdat ik zelfs in mijn eentje erg van de dag genoten heb een verslag.

Na een korte wandeling door de dierentuin, waarbij ik nog geen tijd had om veel te zien werden we in een bomvol auditorium welkom geheten door Erik Akkerman, directeur communicatie van IVN, Peter Visser, de landelijke IVN voorzitter en Alex van Hooff, directeur van Burgers Zoo.

Hierna volgde een presentatie door Stephen Moss, een Britse natuurkenner, schrijver en TV maker. Hij hield een leuk, aanstekelijk verhaal over waarom het zo belangrijk is dat kinderen met natuur in aanraking komen. Veel kinderen lijden tegenwoordig aan wat in het Engels heet een 'nature-deficit disorder'. Daardoor missen ze niet alleen veel leuke dingen en mogelijkheden zich te ontwikkelen, ze zijn ook vaker te dik en hebben meer psychische- en gedragsproblemen. Uit het verhaal bleek dat het aan de andere kant van de Noordzee nog erger is dan hier, vooral omdat het verkeer er nog gevaarlijker is en kinderen amper zelfstandig over straat mogen. Natuurlijk was het niet moeilijk IVN-ers van de ernst van de situatie te overtuigen, velen zijn al jaren bezig iets aan dit probleem te doen.

Stephen Moss sprak mooi, langzaam en duidelijk Engels, maar een vraag van mijn buurvrouw in de zaal bevestigde me dat het niet voor iedereen zo gemakkelijk te volgen was.

Een artikel op

<http://www.theguardian.com/environment/2007/jun/05/healthandwellbeing.conservation> heeft ongeveer dezelfde strekking als wat hij ons vertelde.

De prachtige voorstelling van onderwater foto's van Willem Kolvoort daarna gaf iedereen weer even de gelegenheid zich wat te ontspannen. De foto's tonen je een heel onbekende wereld, met een vaak spiegeland vlak erboven: het wateroppervlak. Zonder uitleg is het lang niet altijd mogelijk te begrijpen wat je ziet in die wonderlijke wereld.

Daarna werd het weer wat serieuzer met een presentatie van Esther Jacobs, "the no excuses lady". Ze heeft ons geprobeerd uit te leggen dat *geen geld*, *geen ervaring* en *geen tijd* allemaal geen probleem zijn en zelfs eerder een voordeel als je een plan wilt uitvoeren. Dat klinkt allemaal prachtig, en zij maakt heel knap werk en geld van haar beperkingen. Maar: van dit soort hyperactieve verhalen krijg ik soms het gevoel dat het dan wel onze eigenschuld moet zijn als wij niet alles voor elkaar krijgen wat we willen. IVN liet ons dit horen ter inspiratie, zo'n gevoel kan dus niet de bedoeling geweest zijn.

Zoek haar maar op internet en kijk zelf wat je er mee kunt.

In de middagpauze liep ik Jeannette Boogmans, die dit voorjaar een cursus Natuurbeleving met kinderen voor gidsen van LO en IVN verzorgde tegen het lijf en Jaap Gerkes, onze vertegenwoordiger in de landelijke raad en nog wat

andere bekenden uit omringende afdelingen. Gelukkig was de pauze zo lang dat er ook gelegenheid was om een stukje van Burgers Zoo te bekijken.

Het middag programma bestond uit diverse workshops waar we uit hadden kunnen kiezen. Ik mocht eerst naar een workshop over verhalen vertellen, gegeven door Els Baars. In de laatste drie nummers van Mens en Natuur staan natuursprookjes van haar. Je kunt er ook bijna honderd vinden op www.natuurverhalen.nl. Het is beslist de moeite waard daar eens te kijken. Je kunt er bijna voor elke wandeling of andere IVN activiteit wel een verhaal vinden!

In haar workshop vertelde ze ons niet alleen een aantal van haar verhalen, maar ze legde ook uit hoe je ze goed kunt gebruiken bij wandelingen, hoe je ze uit je hoofd leert, aanpast aan je publiek etc. Leuk en inspirerend!

Daarna had ik de workshop over de cursus tuinreservaten gekozen, die IVN ontwikkeld heeft in samenwerking met VARA's Vroege Vogels. Hier hoorden we hoe het idee voor tuinreservaten ontstaan is en wat er tot nu toe mee gedaan is. Het zou heel leuk zijn als we als afdeling zo'n tuinreservaten cursus zouden kunnen houden.

Het laatste deel van de dag was weer gezamenlijk in het grote Auditorim, waar we er onder anderen getuige van waren hoe staatssecretaris Sharon Dijksma het 15.000ste natuurgidsendiploma uitreikte.

Hanneke

Uit IVN nieuwsbrief Stuifmeel:

- Gratis bijscholing Winterflora

De natuur lijkt te slapen in de winter, maar knoppen, takken en vruchten aan bomen en struiken bewijzen het tegendeel. Op vrijdagmiddag 24 januari 2014 kunnen IVN-leden gratis deelnemen aan een korte bijscholing 'winterflora' in Amsterdam. De cursus wordt verzorgd door Uitgeverij Natuurmedia.

- Kamperen en reizen met KNNV

De eerste IVN'ers hebben zich al ingeschreven voor kampeervakanties en reizen van KNNV. Vanaf 2014 staan deze natuurvakanties ook open voor IVN'ers. Kijk op de website van KNNV onder kamperen en reizen en misschien is er iets bij van jouw gading. Een actieve vakantie in een prachtig natuurgebied.

- Stadsplanten Breda

Het nieuwe boek over de stadsplanten van Breda is een mooi voorbeeld van samenwerking tussen afdelingen van IVN en KNNV. IVN Mark & Donge en KNNV Breda maakten het boek met de 150 meest voorkomende stadsplanten samen. Wethouder Akinci kreeg 1 november het eerste exemplaar uitgereikt.

Wil je deze nieuwsbrief zelf ontvangen, schrijf je in.

In **Groei en Bloei** van november/december 3 artikelen over Energie:

Moerasplant als stopcontact

Het Wageningse bedrijf Plant-e wil energie winnen uit moerasplanten. Op kleine schaal werkt het al. "Uiteindelijk zouden we met een fractie van de Nederlandse moerassen in de hele Nederlandse electriciteitsbehoefte kunnen voorzien", zegt hun directeur, die in 2012 op het onderwerp is gepromoveerd.

Sferoloog over tuin & energie

Een sfeervolle tuin, dat willen we allemaal. Maar welke sfeer dan precies? Hoe weet je wat bij je past? En hoe bereik je dat? Angelique Nossent verdiepte zich in de materie. Haar uitgangspunt is welke energie hebben de mensen, dieren, planten en de plek zelf?

Kweker en ecotherapeut

Boomkweker Peter Vanlaerhoven "Planten hebben veel meer te bieden dan wat je met je ogen kunt zien. Planten geven energie en dat kun je, als je daarop bent getraind, ook daadwerkelijk waarnemen". Als planten goed op elkaar en de omgeving zijn afgestemd, gaat daar een helend effect van uit.

Uitnodiging voor onze leden !!!

Sinds we naar het NIVONcentrum zijn verhuisd hebben we daar een aantal spullen (vooral oude) geparkeerd. In de bestuursvergadering hebben we het onderwerp een paar keer besproken, maar uitzoeken is er niet van gekomen. Nu hebben we twee middagen gepland om, het liefst met hulp van een paar leden, te kijken wat er ook al weer in die kasten zit.

Het is de bedoeling op deze middagen ook te bespreken wat we zouden kunnen doen, als afdeling, tijdens het waterweekend in juni.

Uitzoeken, opruimen en archiveren wat nog bruikbaar is, de data zijn:
do. 30 januari en do. 13 februari.

Colofon

Vereniging voor Natuur- en Milieu-educatie, afdeling Enschede.

De **Gidsengids** verschijnt
4 keer per jaar.

Redactie-adres: copij naar
Celia@jforst.nl

Redactiemedewerkers:
Celia Horst-Geijtenbeek

Lidmaatschap IVN

De contributie bedraagt voor:
IVN-leden € 15,00 per jaar
huisgenootleden € 3,50 per jaar.
De minimale bijdrage voor
donateurs is € 12,00.
Opzeggen: schriftelijk vóór 15
december

Giro: 8 3 8 8 8 3
t.n.v. IVN Enschede

Website:

www.ivn.nl/enschede

Bestuur

Voorzitter:

Hanneke van Dorp
Wooldrikshoekweg 104
7535 DD Enschede
e.: hanneke_van_dorp@planet.nl
t. : 053-4780392

Secretariaat, ledenadministratie:

Mieke Vlierhaar
Bergweg 27, 7524 CT Enschede
e.: m.vlierhaar@home.nl
☎ 053 433 69 90

Penningmeester:

Dirk Nijenboer
Van Riebeekstraat 95
7535 ZJ Enschede
e.: dendirk@home.nl
☎ 053 4311364

Leden:

Ineke Muijser
Broekheurnerring 619
7544 TN Enschede
e.: w.h.Muijser@kpnmail.nl
t. : 053- 4762518

Ruud Sluijter
Springendalhoek 36
7546 GT Enschede
e.: ruuds36@gmail.com
t.: 053-4770271

Webbeheer: Jan Willem Visschers
e.: jwvisschers@gmail.com
t. 053-4765535

ENSCHEDE

Verzendadres: M. Vlierhaar
Bergweg 27
7524 CT Enschede